

УДК 911.9:504. 379.851(075.8):062.2

Калько Андрій Дмитрович,
доктор географічних наук, професор
Базан Ольга Олександрівна
Вакарова Наталія Василівна
Миронець Ніна Ростиславівна,
кандидат історичних наук, доцент

МЕГУ імені С. Дем'янчука, м. Рівне, Україна,
e-mail: edissey@meta.ua

МЕГУ імені С. Дем'янчука, м. Рівне, Україна

МЕГУ імені С. Дем'янчука, м. Рівне, Україна

МЕГУ імені С. Дем'янчука, м. Рівне, Україна

ОЦІНКА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ ПАМ'ЯТОК ОСТРОЗЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Метою дослідження є вивчення туристичного потенціалу Острозького району Рівненської області та аналіз проблем і перспектив його використання у туристичній діяльності.

Методика. Під час проведення наукової роботи були використані наступні методи суспільно-географічних досліджень: картографічний, порівняльний, спостереження, узагальнення, аналізу та синтезу.

Результати. В роботі з'ясовані теоретичні основи дослідження історико-культурного туристично-рекреаційного потенціалу Острозького району. Зроблена оцінка історико-культурних рекреаційно-туристичних об'єктів міста Острога та Острозького району загалом. Визначені проблеми та перспективи туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

Наукова новизна полягає у застосуванні системного підходу до оцінки історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів Острозького району Рівненської області.

Практична значимість. Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при викладанні низки географічних і туризмознавчих дисциплін та застосовані в роботі органів місцевого самоврядування при розробці програм соціально-економічного розвитку території.

Ключові слова: туристичні ресурси, історико-культурна пам'ятка, туристично-рекреаційний потенціал.

УДК 911.9:504. 379.851(075.8):062.2

Калько Андрей Дмитриевич,
доктор географических наук, профессор
Базан Ольга Александровна

МЭГУ имени С. Демьянчука, г. Ровно,
Украина, e-mail: edissey@meta.ua

МЭГУ имени С. Демьянчука, г. Ровно,
Украина

Вакарова Наталія Васильевна

МЭГУ имени С. Демьянчука, г. Ровно,
Украина

Миронець Нина Ростиславовна,
кандидат исторических наук, доцент

МЭГУ имени С. Демьянчука, г. Ровно,
Украина

ОЦЕНКА ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫХ РЕКРЕАЦИОННО- ТУРИСТИЧЕСКИХ ДОСТОПРИМЕЧАТЕЛЬНОСТЕЙ ОСТРОЖСКОГО РАЙОНА РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

Целью исследования является изучение туристического потенциала Острожского района Ровенской области, а также анализ проблем и перспектив его использования в туристической деятельности.

Методика. При проведении научной работы были использованы следующие методы социально-географических исследований: картографический, сравнительный, наблюдения, обобщения, анализа и синтеза.

Результаты. В работе установлены теоретические основы исследования историко-культурного туристически-рекреационного потенциала Острожского района. Сделана оценка историко-культурных рекреационно-туристических объектов города Острога и Острожского района вообще. Установлены проблемы и перспективы туристически-рекреационного потенциала региона.

Научная новизна состоит в использовании системного подхода к оценке историко-культурных рекреационно-туристических ресурсов Острожского района Ровенской области.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть введены в учебный процесс преподавания ряда географических и туризмovedческих дисциплин и использованы в работе органов местного самоуправления при разработке программ социально-экономического развития территории.

Ключевые слова: туристические ресурсы, историко-культурная достопримечательность, туристически-рекреационный потенциал.

УДК 911.9:504. 379.851(075.8):062.2

Kal'ko Andriy Dmitrovich,
doctor of geographical sciences,
professor,

International University of Economics and
Humanities Named after Academician Stepan
Demianchuk, Rivne, Ukraine, e-mail:
edissey@meta.ua

Bazan Ol'ga Aleksandrovna

International University of Economics and
Humanities Named after Academician Stepan
Demianchuk, Rivne, Ukraine

Vakarova Natalya Vasilyevna

International University of Economics and
Humanities Named after Academician Stepan
Demianchuk, Rivne, Ukraine

Mironets Nina Rosmislavovna,
candidate of historical sciences,
associate professor

International University of Economics and
Humanities Named after Academician Stepan
Demianchuk, Rivne, Ukraine

ESTIMATION OF HISTORICAL AND CULTURAL RECREATIONAL- TOURIST SIGHTS OF OSTROG OF DISTRICT OF RIVNE AREA

Aim. A research aim is a study of tourist potential of Ostrog of district of the Rivne area and analysis of problems and prospects of his use in tourist activity.

Methodology. During realization of the advanced study the next methods of publicly-geographical researches were used: cartographic, comparative, supervision, generalization, analysis and synthesis

Results. Theoretical bases of research of historical and cultural tourist recreational potential of Ostrog of district of the Rivne area are in-process found out. Done estimation of historical and cultural recreational-tourist objects city Fish-fork and Ostrog of district on the whole. Certain problems and prospects of tourist-recreational potential of region.

Scientific novelty. A scientific novelty consists in application of approach of the system to the estimation of historical and cultural recreational-tourist resources of Ostrog of district of the Rivne area.

Practical meaningfulness. Research results can be drawn on in an educational process at teaching of row of geographical and tourist disciplines and applied in

process organs of local self-government at program of socio-economic development of territory development.

Key words: tourist resources, historical and cultural sight, tourist-recreational potential.

Постановка проблеми. Україна має усі об'єктивні передумови для створення високорозвиненої рекреаційно-туристичної індустрії. Не є виключенням і територія Острозького району Рівненської області, чому сприяють різноманітні природні фактори і наявні пам'ятки історії та культури.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, маючи значний туристично-рекреаційний потенціал, район використовує його не завжди раціонально, що негативно відбивається на соціально-економічній складовій розвитку території.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз проблем і перспектив туристичного потенціалу Острозького району Рівненської області для використання у туристичній діяльності.

Для досягнення поставленої мети необхідно: з'ясувати теоретичні основи дослідження історико-культурного туристично-рекреаційного потенціалу Острозького району, оцінити історико-культурні рекреаційно-туристичні об'єкти регіону, визначити проблеми та перспективи туристично-рекреаційного потенціалу Острозького району Рівненської області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «туристичні ресурси» і «рекреаційні ресурси» використовують як синоніми, оскільки туризм є формою рекреаційної діяльності. До туристичних ресурсів можна віднести все, що може бути використано для задоволення потреб туристів: об'єкти і явища природного й антропогенного походження, що використовуються для відновлення життєвих сил людини та задоволення її соціальних потреб і впливають на територіальну організацію туристичної діяльності, формування територіальних туристичних комплексів, їх спеціалізацію та економічну ефективність [5].

Існує безліч класифікацій туристичних ресурсів [1-8]. Класифікацію туристичних ресурсів у межах розвитку туристичного потенціалу пропонує Н.М. Паньків [6]. Смаль І.В. [7] подає таке визначення: туристичні ресурси – це сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних та соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які при сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях, використовуються для прямого й опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту. О.О. Бейдик пропонує свою класифікацію рекреаційно-туристичних ресурсів [2, 3]. Туристично-рекреаційний потенціал розглядається як сукупність наявних природних, соціально-економічних і культурно-

історичних передумов певної території в організації рекреаційно-туристичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Загальні методи дослідження туризму співпадають із загальнонауковими методами дослідження. Оцінка рекреаційних ресурсів є складним і не до кінця вивченим процесом. Ця складність обумовлена багатьма факторами, серед яких - відсутність чітко розроблених методик, рівень забезпеченості інформацією про якість і кількість рекреаційних ресурсів, невидимість ефекту використання ресурсів, суб'єктивність оцінок тощо.

Якщо критерії і методика оцінки природних рекреаційних ресурсів розроблена досить добре, то оцінка історико-культурних ресурсів не має загальноприйнятої схеми. У світовій практиці прийнята якісна оцінка історико-культурних пам'яток, які залежно від їх художнього та історичного значення, збереженості і унікальності поділяються на 7 груп. Найвищим балом оцінюються історико-культурні об'єкти світового значення, внесені до списку ЮНЕСКО. Однак дуже сумнівною бачиться включення в один ряд таких об'єктів.

За О. Бейдиком, основні позиції методики суспільно-історичних рекреаційно-туристських ресурсів: окреслення об'єкта дослідження, вибір основних векторів дотику; обробка статистичної інформації, створення моделей складових суспільно-історичних ресурсів [2, 3].

В. Мацолою пропонується оцінювати рекреаційну значимість території за щільністю пам'яток історії та культури на 100 км². Такий підхід може використовуватись для оцінки ІКРР великих регіонів, а не для визначення історико-культурного туристичного потенціалу поселення. Н.Ф. Поліновою було запропоновано підхід, який для оцінки пізнавальної цінності включав такі ознаки: рівень організації об'єктів для показу і місцезнаходження туриста по відношенню до об'єкта огляду. Наступний етап оцінки пов'язаний з об'єднанням покомпонентних балів окремих компонентів оцінок, які отримані по окремих блоках історико-культурних туристичних ресурсів, в інтегральну величину. У результаті дістаємо загальну суму балів, яка і характеризує пізнавальну цінність ІКРР окремого поселення, або місцевості:

$$A = \sum_{i=1}^n P_i + \sum_{i=1}^n T_i + \sum_{i=1}^n S_i + \sum_{i=1}^n R_i + \sum_{i=1}^n F_i, \quad (1)$$

де A – інтегральний показник пізнавальної цінності історико-культурних туристичних ресурсів окремого поселення, місцевості; P_i – пам'ятки історії та культури; T_i – архітектурні пам'ятки; S_i – пам'ятки мистецтва; R_i – етнографічні пам'ятки; F_i – пам'ятки народної творчості. Для зручності оцінювання (співставлення і порівняння оціночних параметрів) важливо ввести поняття "коефіцієнта пізнавальної цінності" (K_p), який дорівнює відношенню суми отриманих балів оцінки ІКРР

окремого поселення, місцевості до максимально можливої кількості балів, яка наведена в шкалі оцінок:

$$K_p = A/A_{max}, \quad (2)$$

де A – сума балів пізнавальної цінності історико-культурних туристичних ресурсів окремого поселення, території (блоку); A_{max} – максимально можлива сума балів за шкалою бальної системи оцінок. Коефіцієнт зручний для визначення рівня привабливості не лише комплексу історико-культурних ресурсів, але й для окремих блоків. Для цього достатньо поділити отриману суму балів на максимально можливу кількість балів у розрізі окремих блоків ІКРР.

Острозький район розміщується на південному сході Рівненської області України (рис. 1а)

Рис. 1. Розташування району в межах Рівненської області (а), та карта Острозького району (б)

Районний центр – місто Острог. Населення 28775 осіб. Загальна площа – 693 км². Середня густота населення 42 осіб/км². В районі налічується 55 сіл і 21 сільська рада (рис. 1б). Район розташований на межі Малого Полісся та лісостепу. Територія району переважно висотно-рівнинна, мережена балками, ярами, лугами, культивованими ґрунтами, лісами і гаями. На півдні та сході - заліснені висоти з великою кількістю озер, струмків, валунів і печер. Ґрунти району переважно супіщані, зрідка чорноземні та торф'яні, у надрах залягає глина, вапняк, поклади залізної та мідної руди, торфуги та інших копалин. Найбільшими річками є Горинь, Вілія, Збитенка і Вільшанка.

Острозький район має давню і славу історію. Острог знаходиться на Козячих і Крем'янецьких відрогах Баратинських гір поблизу впадання річки Вілії з її притоками у річку Горинь. Припускають, що назву місто одержало від давньоруського слова "острог", що означало укріплення, обнесене тином. Острог - місто стародавнє, про нього вже згадується в

Іпатіївському літописі (1100 рік), коли він був відданий за рішенням Ветичівського з'їзду Давиду Ігоровичу внуку Ярослава Мудрого. Отож наявність такої історії вимагає усебічної оцінки та використання у становленні туристичної галузі регіону.

Нами проведена оцінка історико-культурних рекреаційно-туристичних пам'яток Острозького району Рівненської області (табл. 1)

Таблиця 1

№	Історико-культурні рекреаційно-туристичні об'єкти	Місце розташування	Бали
<i>I. Компоненти пам'яток історії та археології</i>			
<i>1.1. Археологічні об'єкти</i>			
1	Поселення	м. Острог, східна окраїна, Нове містечко	2
2	Поселення лендельська, комарівська, черняхівська культура	м. Острог, південна частина міста, лівий берег р. Вілія, ур. "Старий пляж"	2
3	Поселення комарівської культури та могилянської групи ранньозалізного часу	м. Острог, 0,5 км від міста, лівий берег р. Вілія, ур. "Старий пляж"	2
4	Городище літописного міста Острога м.	Острог, вул. Замкова	4
5	Поселення XI-XVII ст.	м. Острог на території замку, в межах укріплень середньовічного міста (до Луцької брами та Татарської башти)	2
6	Культурний шар м. Острог	м. Острог, вул. Незалежності	4
7	Поселення тшинецько-комарівської культури	с. Вільбівне, південно-західна окраїна	2
8	Поселення культури шнурової кераміки, східно-тшинецька культура	с. Батьківці, 1 км на північ	2
9	Поселення доби бронзи, II тис. до н.е.	с. Верхів, 0,3 км на схід, заплава правого берега р. Устя	2
10	Поселення	с. Верхів, 0,3 км на схід, північно-східна окраїна села, ур. "Торгівля"	2
11	Курганний могильник городоцько-здовбицької культури городище, селище	с. Верхів, 1,5 км на захід від села, біля Гульчанських хуторів	3
12	Поселення могилянська група ранньозалізного часу, черняхівська культура	с. Верхів, північна окраїна села, схили правого берега річки	2
13	Поселення тшинецько-комарівської культури	с. Вілія, південно-західна окраїна села, територія колишнього хутора Закоти	2
14	Поселення городоцько-здовбицької культури, ранньозалізного часу та давньоруське	с. Волосківці, на південь від хутора Сутець	2
15	Поселення	с. Ілляшівка, 0,3 км на північний захід, схил першої надзаплавної тераси правого берега р. Збитинки	2
16	Поселення стжижовська культура	с. Кураж, південно-західна окраїна села, гирло безіменного струмка	2

17	Поселення лендельської, трипільської культури, городоцько-здовбицька, шнурова кераміка, давньоруська	с. Кургани, 0,6 км на захід від села, заплава правого берега р. Горинь	2
18	Поселення тшинецько-комарівська, милоградська	с. Кургани, 0,5 км на південний схід, ур. "Кінські могили"	2
19	Поселення тшинецько-комарівської культури	с. Кургани, ур. "Високий берег", перша тераса правого берега р. Горинь	2
20	Поселення та курганний могильник	с. Кургани, північно-східна околиця села, ур. "Копань"	3
21	Курганний могильник	с. Кургани, південно-східна околиця, перша надзаплавна тераса правого берега р. Горинь, ур. "Кінські могили"	3
22	Поселення комарівської культури, могилянської групи ранньозалізного часу	с. Лючин, 0,5 км на південний захід від села, правий берег р. Збитенки	2
23	Поселення трипільське, комарівське, могилянської групи ранньозалізного часу	с. Лючин, 300 м на південний захід, заплава лівого берега р. Збитенки	2
24	Селище	с. Лючин, східна околиця села	4
25	Поселення лінійно-стрічкова, трипільська, городоцько-здовбицька, могилянська група ранньозалізного часу, черняхівська культури	с. Лючин, південно-східна околиця села, ур. "Роз'їзди"	2
26	Поселення лендельська, шнурової культури, ранньозалізного часу, черняхівська культури	с. Межиріч, західна околиця, ур. "Попівщина", правий берег р. Збитенки	2
27	Поселення культури: трипільська, комарівська, кулястих амфор, могилянська група ранньозалізного часу	с. Межиріч, 1 км від західної околиці, ур. "Попівщина-2"	2
28	Кургани	с. Межиріч, 1,5 км, ур. "Попівщина-3"	3
29	Поселення трипільська, кулястих амфор, шнурової кераміки, комарівська, давньоруська культура	с. Межиріч, східна околиця села, ур. "Штани"	2
30	Поселення могилянська група ранньозалізного часу та поморська культури	с. Межиріч, південно-східна околиця хут. Бор, ур. "Піщаний кар'єр"	2
31	Поселення тшинецько-комарівської культури	с. Межиріч, західна околиця села, перша надзаплавна тераса правого берега р. Збитенки, ур. "Підварки"	2
32	Городище	с. Межиріч, центр села та територія монастиря	5
33	Поселення тшинецько-комарівської культури	с. Милятин	2
34	Поселення трипільської, кулястих амфор, шнурової кераміки, комарівської культур, могилянської групи ранньозалізного часу та давньоруське	с. Могиляни, ур. "Кар'єр", північно-східна околиця села	2
35	Поселення городоцько-здовбицької культури та шнурової кераміки	с. Могиляни, західна околиця села, підвищення правого берега р. Горинь	2
36	Могильник	с. Могиляни, ур. "Хмельник"	3

37	Поселення	с. Могиляни, північна околиця села, схил правого берега безіменного струмка, ур. "Поширки"	2
38	Могиляник тшинецько-комарівської культури	с. Могиляни, на захід від школи	3
39	Могиляник	с. Могиляни, центр села, п	3
40	Поселення пізньотрипільське	с. Мощаниця, східна околиця, підвищення	2
41	Поселення шнурової кераміки, комарівської культури та ранньозалізного часу	с. Мощаниця, 0,5 км від села, біля дороги до с. Могиляни	2
42	Поселення могилянської групи ранньозалізного часу	с. Мощаниця, 0,3 км на захід	2
43	Поселення ранньозалізного часу	с. Мощаниця, ур. "Кар'єр"	2
44	Поселення пізньотрипільської культури	с. Новомалин, біля ферми	2
45	Поселення пізньотрипільської та комарівської культур	с. Новомалин, 1,5 км на захід	2
46	Поселення комарівської культури	с. Новомалин, ур. "Подобанка"	2
47	Городище та селище	с. Розваж, ур. "Монастирок"	4
48	Поселення тшинецько-комарівської культури	с. Слобідка, південно-східна околиця	2
49	Поселення ранньозалізного часу	с. Стадники, ур. "Окип"	2
50	Городище	с. Теремне, 1 км на південь	4
51	Поселення пізньотрипільське, скіфського часу	с. Точевики	2
52	Городище	с. Точевики, у км на захід	4
53	Поселення трипільської, городоцько-здовбицької, комарівської, милоградської та зарубинецької культур	с. Хорів, ур. "Підлужжя"	2
54	Поселення лендельської, городоцько-здовбицької, комарівської культур, могилянської групи ранньозалізного часу	с. Хорів, 3 км на північний схід, ур. "Дубове"	2
55	Поселення лендельської, трипільської, городоцько-здовбицької, комарівської культур, могилянської групи ранньозалізного часу	с. Хорів, 3 км на північний схід, ур. "Ожогоща"	2
56	Поселення лендельської, трипільської, городоцько-здовбицької, комарівської культур, ранньозалізного часу, давньоруське	с. Хорів, 3 км на північний схід, ур. "Поляна"	2
57	Поселення пам'яток типа Луки-Райковецька та давньоруське	с. Хорів, південно-східна околиця	2
58	Поселення давньоруське	с. Хорів, 200 м від школи	2
59	Городище та селище	с. Верхів, ур. "Замок", 0,5 км на південний схід від церкви	4
60	Група курганів	с. Межиріч, 1,5 км на південний захід, ур. "Попівщина"	3
61	Поселення	с. Грем'яче на північному березі ставу	2
62	Культурний шар на території зруйнованого замку	с. Новомалин	5
63	Культурний шар на території колишнього замку	с. Сіянци	5

64	Культурний шар на території Троїцького монастиря-фортеці і міської брами	с. Межиричі	5
Всього:			162
<i>1.2. Меморіальні пам'ятки, пов'язані з історичними, національно-визвольними змаганнями, війнами і бойовими та культурними традиціями</i>			
65	Братська могила жертв фашизму	м. Острог, вул. Татарська (громадське кладовище)	2
66	Братська могила воїнів Першої Кінної Армії	м. Острог, вул. Татарська (громадське кладовище)	2
67	Братська могила воїнів польських легіонів	м. Острог, 0,8 км на південний схід від автовокзалу	2
68	«Братське кладовище воїнів, загиблих у роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.)»	м. Острог, проспект Незалежності	2
69	Обеліск воїнам-землякам	м. Острог, проспект Незалежності, 2, парк ім. 40-річчя Перемоги	2
70	Пам'ятний знак на честь 2000-ліття від Дня народження Ісуса Христа	м. Острог, вул. Замкова гора	2
71	Пам'ятний знак місця розстрілів громадян єврейської національності фашистськими окупантами	м. Острог, Нове містечко, вул. Красностав	2
72	Місце розстрілу громадян євреїв фашистськими окупантами	м. Острог, Нове містечко, вул. Красностав	2
73	Пам'ятний знак «Князі Острозькі», «Острогу-900»,	м. Острог, проспект Незалежності, (парк ім. 40-річчя Перемоги)	3
74	Пам'ятник воїнам інтернаціоналістам загиблим на територіях інших держав	м. Острог, вул. Мануїльського, сквер ім. П.К. Сагайдачного	2
75	Пам'ятник «Дівчинка з каскою»	м. Острог, проспект Незалежності, 16	3
76	Пам'ятник захисникам м. Острога	м. Острог, вул. Манільського, берег р. Горинь (у напрямку м. Нетішина (за «Вельбівським мостом»))	2
77	Могила радянського льотчика	с. Білашів	2
78-110	Пам'ятні знаки землякам, які загинули у ВВВ	села: Білашів, Болотківці, Бродів, Бродівське, Бухарів, Верхів, Вельбівно, Вілія, Волосківці, Грем'яче, Грозів, Країв, Кургани, Лючин, Межиріч, Милятин, Михалківці, Могиляни, Мощаниця, Новомалин, Новородчиці, Оженин, Плоске, Почапки, Розваж, Сіянці, Слобідка, Стадники, Тесів, Українка, Хорів	32x2
111	Братська могила партизан з'єднання імені Героя Радянського Союзу І. Михайлова	с. Теремне	2
112	Братська могила воїнів радянської армії	с. Вільбівне, північно-східна частина громадського кладовища	2
113	Братська могила воїнів радянської армії	с. Милятин, біля приміщення школи	2
114	Пам'ятний знак на честь перемоги російських військ над турецькими під Ізмаїлом	с. Михалківці, в центрі	2
115	Братська могила радянських воїнів	с. Оженин, біля будинку сільської	2

		Ради	
Всього:			65
<i>1.3. Памятні місця пов'язані з життям та творчістю діячів історії та культури</i>			
116	Меморіальна дошка історичу, досліднику П.З. Андрухову	м. Острог, вул. Андрухова	2
117	Меморіальна дошка на честь перебування в м. Острозі Т.Г. Шевченка	м. Острог, вул. Замкова гора	2
118	Меморіальна дошка лікарю, письменнику І.М. Маєвському	м. Острог, проспект Незалежності, 2	3
119	Меморіальна дошка на честь вихованців колишньої гімназії, Д.З. Мануїльського та А.І. Антонова	м. Острог, вул. Войкова, 6	3
120	Меморіальна дошка на честь вихованця гімназії В. Рильського	м. Острог, вул. Войкова, 6	3
121	Памятний знак на честь першого друкаря І. Федорова	м. Острог, вул. Академічна, (парк ім. Т.Г. Шевченка)	3
122	Меморіальна дошка на честь перебування у місті першодрукаря І. Федорова	м. Острог, Замкова гора	3
123	Меморіальна дошка політику В. Чорноволу	м. Острог, проспект Незалежності, центральна площа міста	3
124	Могила Самуїла Едельса	м. Острог, вул. Валова, ландшафтно-архітектурний комплекс «Острозький парк»	3
125	Могила громадського та державного діяча М.С. Шугаєвського	м. Острог, вул. Бельмаж (західна частина громадського кладовища)	2
126	Памятник Т.Г. Шевченку	м. Острог, вул. Академічна, 6 (парк ім. Т.Г. Шевченка)	3
Всього:			31
<i>II. Компоненти архітектурних пам'яток</i>			
<i>2.1. Пам'ятки оборонного будівництва (земляні або муровані укріплення, замки з бастионними укріпленнями, монастирі, найновіші фортифікаційні споруди XIX-XX ст.)</i>			
127	Вежа мурована XVI ст.	м. Острог, вул. Академічна, 5	5
128	Нова (кругла вежа)	м. Острог, вул. Академічна, 5	3
129	Замок князів Острозьких	м. Острог, вул. Академічна, 5	5
130	Луцька вежа – брама		5
131	Татарська вежа – брама	м. Острог, вул. Татарська	3
132	Монастир та костел капуцинів	м. Острог	4
133	Троїцький монастир-фортеця XV-XVII ст.	с. Межиріч	5
134	Руїни замку	с. Новомалин	4
Всього:			34
<i>2.2. Сакральні споруди (церкви, костели, синагоги тощо)</i>			
135	Багоявленська церква	м. Острог, вул. Академічна	4
136	Успенський парафіяльний костел	м. Острог, вул. Академічна	3
137	Дзвіниця Багоявленського собору	м. Острог, вул. Академічна	4
138	Каплиця св. Миколая	м. Острог, вул. Академічна	3
139	Свято-Воскресенська церква	м. Острог, вул. Вишенського, 3	3
140	Каплиця на кладовищі» (Воздвиженська)	м. Острог, вул. Татарська	1
141	Мурована каплиця XVIII ст.	м. Острог, вул. Бельмаж, (громадське кладовище)	1
142	Троїцька церква 1767 р.	с. Білашів	3

143	Миколаївська церква 1785 р.	с. Бродів	3
144	Вознесенська церква 1910 р.	с. Верхів	3
145	Церква Параскеви 1935 р.	с. Вілія	3
146	Покровська церква 1910 р.	с. Волосківці	3
147	Покровська церква з дзвіницею 1709 р.	с. Завизів	3
148	Михайлівська церква XVII ст.	с. Милятин	3
149	Троїцька церква (1) і дзвіниця (1) 1740 р. (рахувати окремо)	с. Михалківці	3
150	Вознесенська церква	с. Могиляни	3
151	Покровська церква XVIII ст.	с. Новородичі	3
152	Церква Різдва Богородиці, 1876 р.	с. Плоске	3
153	Здвиженська церква 1755 р.	с. Почапки	3
154	Церква Косьми і Адамівна 1781 р.	с. Розваж	3
155	Георгіївська церква 1743 р.	с. Сіянци	3
156	Церква Різдва Богородиці 1880 р.	с. Стадники	3
157	Іоанна-Богословська церква XVIII ст.	с. Теремне	3
158	Церква Петра і Павла 1781 р.	с. Хорів	3
159	Троїцька церква XVIII ст.	с. Українка	3
Всього:			73
2.3. Громадські споруди (народні школи, народні дома, шпиталі, корчми, млини і т.п.)			
160	Школа лісництва XIX ст.	с. Верхів	2
161	Будинок управителя 1830 р.	с. Верхів	2
162	Межовий стовп	м. Острог, вул. Бельмаж, 2	2
163	Заславська брама XVI ст.	с. Межиріч	2
164	Піч XVII ст.	с. Межиріч	2
165	Коронаційний стовп	с. Межиріч	2
Всього:			12
2.4. Сучасні пам'ятки архітектури			
166	Садиба князів Яблоновських	м. Острог, вул. Академічна	3
167	Житловий будинок Шейнерберга, XIX-XX ст. (музей нумізматики)	м. Острог, проспект Незалежності, 45	3
168	Житловий будинок Шейнфайна XIX-XX ст.	м. Острог, вул. Героїв Майдану,	3
169	Житловий будинок Вайтраубе XIX-XX ст.	м. Острог, вул. Героїв Майдану,	3
170	Житловий будинок Воблого XIX-XX ст.	м. Острог, вул. Героїв Майдану,	3
Всього:			15

На території міста знаходиться 7 пам'яток історії та архітектури, які входять до реєстру нерухомих пам'яток України національного значення: Замок князів Острозьких; Вежа мурована (Сторожова башта); Башта Нова (Кругла); Церква Богоявлення Господнього; Костел Успіння Діви Марії; Башта Луцька; Башта надбрамна Татарська. Першим етапом оцінки ІКРТ об'єктів є створення єдиного переліку та поділ їх на п'ять груп. Також проводиться оцінка за бальною шкалою історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів. Для наступних обрахунків нам потрібні суми балів по всіх блоках. А саме: $\sum P_i = 260$ $\sum T_i = 135$ $\sum S_i = 0$ $\sum F_i = 0$. А також максимальні значення для даного переліку:

$$(\sum P_i)_{\max} = 630 \quad (\sum T_i)_{\max} = 215 \quad (\sum S_i)_{\max} = 0 \quad (\sum F_i)_{\max} = 0$$

Зважаючи на те, що у двох попередніх обрахунках в останніх позиціях у нас 0, то у наступних розрахунках їх враховувати не доцільно. Наступним етапом оцінки є знаходження інтегрального показника пізнавальної цінності історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів міста Острога та максимального його значення при даному переліку (табл. 2). А саме: $A_j = 395(A_j)_{max} = 855$. Для точності оцінки вводиться поняття коефіцієнта атрактивності історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів території: $K_{pj} = 0,46$.

Таблиця 2

Оцінка атрактивності історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів Острозького району Рівненської області

Сумарний показник пізнавальної цінності (A)	Об'єкти					Коефіцієнт атрактивності
	Пам'ятки історії та археології	Архітектурні пам'ятки	Пам'ятки мистецтва	Етнографічні пам'ятки	Пам'ятки народної творчості	
395	260	135	0	0	0	0,46

За суб'єктивними оцінками до переліку історико-культурних рекреаційно-туристичних об'єктів внесена 170 пам'яток. Найбільш чисельна група - це компоненти пам'яток історії та археології, а саме 61 об'єкт - пам'ятки історії, 65 - пам'ятки археології. Друга група - компоненти пам'яток архітектури - 45 об'єктів. Проведена оцінка дозволяє поділити історико-культурні рекреаційно-туристичні об'єкти на 3 групи за такими критеріями: до 1-ї категорії віднесено об'єкти, що на нашу думку, мають особливу цінність для розвитку туризму в регіоні, вони оцінені 5 та 4 балами; до 2-ї категорії віднесені об'єкти, що мають значний інтерес для туристів - 3 бали; інші віднесено до 3-ї категорії (табл. 3).

Таблиця 3

Категорії						Всього
	Історії та археології	Архітектури	Мистецтва	Етнографічні	Народної творчості	
I	20	8	-	-	-	28
II	18	28	-	-	-	46
III	94	9	-	-	-	103
Всього	132	45	-	-	-	177

З табл. 3 видно, що особливо цінних об'єктів на території району 28, мають значний інтерес для туристів 46 одиниць, а 103 інших віднесені до III категорії.

Висновки. Зрозуміло, що Острозький район Рівненської області має усі перспективи для розвитку туристичної галузі. Адже, створивши єдиний перелік історико-культурних пам'яток міста Острога та району, який

включає в себе 170 об'єктів, оцінивши їх за розробленою методикою, ми можемо стверджувати, що район відноситься до середньоатрактивних територій.

Список використаних джерел:

1. Про туризм: Закон України // Відомості Верховної Ради. - 2004. - №13.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії. – К.: Палітра.– 2008. – 130 с.
3. Бейдик О.О. Методологія та методика аналізу рекреаційно-туристських ресурсів України: Київський нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. - К., 2004. - 36 с.
4. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. - Чернівці, 2003. – 300 с.
5. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм. Навч. посібник - К.: «Вища школа», 1994.
6. Паньків Н.М. Туристично-ресурсний потенціал України. Текст лекцій. - Львів: Вид.центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. - 72 с.
7. Смаль І.В. Основи географії рекреації та туризму: навч. посіб. / І.В. Смаль. - Ніжин: НДПУ, 2004. - 105 с.
8. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навч. пос. - К: Центр навчальної літератури, 2007. – 321 с.

Список использованных источников:

1. О туризме: Закон Украины // Ведомости Верховной Рады. - 2004. - №13.
2. Бейдик О.О. Словарь-справочник по географии туризма, рекреологии и рекреационной географии. – К.: Палитра.– 2008. – 130 с.
3. Бейдик О.О. Методология и методика анализа рекреационно-туристических ресурсов Украины: Киевский нац. ун-т им. Т.Г. Шевченко. - К., 2004. - 36 с.
4. Кифяк В.Ф. Организация туристической деятельности в Украине. - Черновцы, 2003. – 300 с.
5. Крачило М.П. Краеведение и туризм. Учеб. пособие - К.: «Выща школа», 1994.
6. Паньків Н.М. Туристически-ресурсный потенциал Украины. Текст лекций. - Львов: Изд.центр ЛНУ им. И. Франко, 2006. - 72 с.
7. Смаль И.В. Основы географии рекреации и туризма: учебн. пособ. / И.В. Смаль. - Нежин: НДПУ, 2004. - 105 с.
8. Фоменко Н.В. Рекреационные ресурсы и курортология. Учебн. пос. - К: Центр учебной литературы, 2007. – 321 с.

References:

1. About tourism: Law of Ukraine // of List of Verhovnaya Rada. - 2004. - №13.
2. Beidik A.A. A reference Dictionary-book is from geography of tourism, recreation and recreational geography. – K.: Palitra. – 2008. – 130 с.
3. Beidik A.A. Methodology and methodology of analysis of recreational-tourist resources of Ukraine: Taras Shevchenko National University of Kyiv. - K., 2004. - 36 с.
4. Kifak V.F. Organization of tourist activity is in Ukraine. - Chernivci, 2003. – 300 с.
5. Krachilo M.P. Study of a particular region and tourism. Train aid. - K.: «Vishcha shkola», 1994.
6. Pankiv N.M. Tourist-resource potential of Ukraine. Text of lectures. - Lviv: Publishing center of Ivan Franko National university of Lviv, 2006. - 72 с.
7. Smal I.V. Bases of geography of recreation and tourism: train aid. / I.V. Smal. - Nigin: NSOU, 2004. - 105 с.
8. Fomenko N.V. Recreational resources and resort. Train aid. – K.: Center of educational literature, 2007. – 321 с.